

Gebiedsdynamiek of gebiedsdynamiet?

Tot ongeveer halverwege de vorige eeuw werden regio's gezien als gebieden met een duidelijke begrenzing en met een sterke interne samenhang en eigen identiteit ten opzichte van omliggende gebieden. Regio's kunnen inderdaad scherp worden begrensd door bijvoorbeeld kenmerken van natuurlijke aard, zoals bergen, rivier en bossen, maar ook door menselijke aard, bijvoorbeeld steden, dorpen en infrastructuur.

Tegenwoordig zijn regio's eigenlijk niet meer dan mentale constructies van politici en beleidsmakers. Ze worden door de mens als het ware op de werkelijkheid gelegd. Oorzaken voor deze nieuwe invalshoek voor het begrip regio zijn onder andere: eenwordingsprocessen binnen en tussen staten (Europa), wereldwijde globalisering, maar ook nationale processen als individualisering en verstedelijking. De bestuurlijke grens is de enige uitzondering hierop. Binnen de vastgestelde harde grens van provincie, gemeente of waterschap wordt er

door de betreffende autoriteit besloten wat wel en niet kan binnen het gebied.

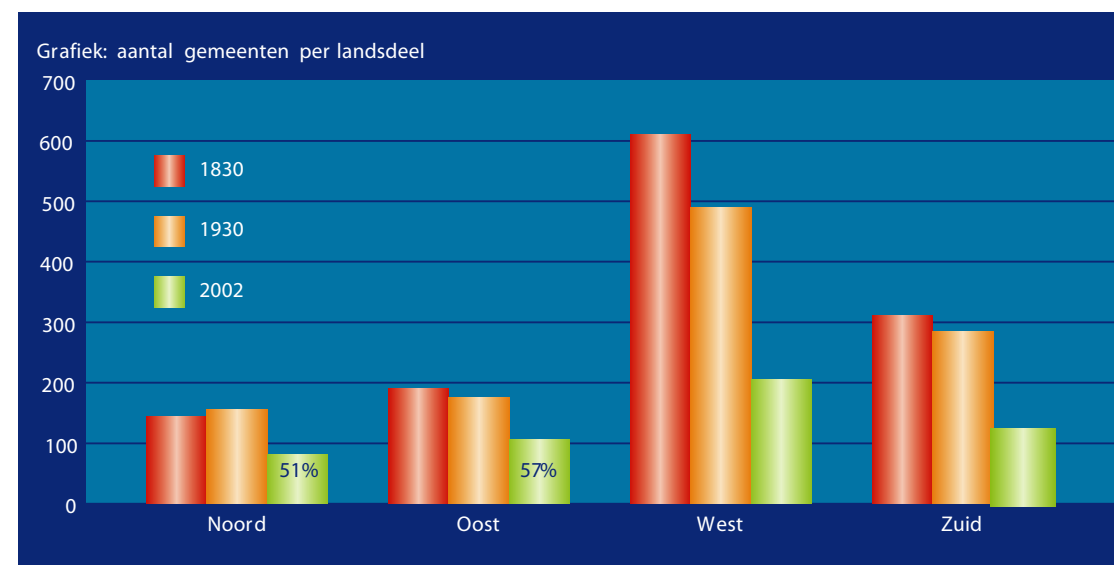
Gebiedsdynamiek

Regio's krijgen een gedaante op grond van de kenmerken die men uitkiest. Dit onderscheidt ze van andere regio's. De belangrijkste onderwerpgerichte, statistische en bestuurlijke indelingen worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek bijgehouden. Onderhoud is noodzakelijk omdat regio's in de tijd qua omvang, vorm en inhoud aan verandering onderhevig zijn. Een gebied kan veranderen door een autonome functieverhuizing, bijvoorbeeld van een agrarische naar een toeristische functie. Maar ook door samensmelting met een ander gebied, schaalvergroting, uitbreiding of nieuwe inzichten die leiden tot nieuwe indelingen.

De indeling in provincies kent een lange geschiedenis waarbij in vroeger tijden de elf provincies bij belangrijke besluiten ver-

oordeeld waren tot het wachten op eensgezindheid vanuit dertig Friese regio's. Het leverde de taal de fraaie uitdrukking 'op z'n elfendertigst' op. Hoewel in 1986 nog een hele nieuwe provincie het levenslicht zag, kent de provinciale geschiedenis op het gebied van herindelingen en grenscorrecties niet zo'n turbulent verleden als bij-

fers voor een bepaald tijdvak. Daarnaast zijn de indelingen zelf aan verandering onderhevig. Afhankelijk van het onderwerp en de wijze van publiceren kent de statistische praktijk diverse methoden om de desbetreffende cijfers voor dergelijke vertekeningen te corrigeren. Dit kan variëren van inzichtelijk maken hoe de wijzigingen

voorbeeld de gemeentelijke indeling. Hier heeft de statistiek al decennia lang veel werk aan. Het aantal gemeenten is de afgelopen twee eeuwen door diverse gemeentelijke herindelingen fors afgenomen. De herzieningen in de gemeentelijke indeling hebben ertoe geleid dat het aantal gemeenten in Nederland in ruwweg 150 jaar meer dan gehalveerd is. Op enkele uitzonderingen na is de grote golf van samenvoegingen van gemeenten pas een aantal decennia geleden begonnen. Binnen de vier landsdelen is dit terug te zien, waarbij vooral in de landsdelen West en Zuid het proces het verst is voortgeschreden. Anno 2002 bestaat in landsdeel West nog 35 procent van het aantal gemeenten van 1830.

Gebiedsdynamiet

Als gebiedswijzigingen niet goed worden bijgehouden, wordt dynamiet gelegd onder de regionale statistiek. (Gemeentelijke) herindelingen en grenswijzigingen kunnen leiden tot vertekeningen in tijdreeksen of cij-

inspelen op de omvang en richting van het grondgebied tot het volledig in de tijd vergelijkbaar maken van een lange tijdreeks. Ook op Europees niveau is het gevaar van gebiedsdynamiet al vroegtijdig onderkend. Met de invoering van een Nomenclatuur van Territoriale eenheden voor de Statistiek ofwel NUTS worden regionale ontwikkeling, samenwerking en regiovorming ook vanuit statistisch oogpunt in kaart gebracht. Toch is ook deze indeling niet statisch en kan de uitbreiding van de Europese Unie in 2004 met nieuwe landen en nieuwe gebieden weer leiden tot nieuwe inzichten.

Duncan Beekman, Bert Erwich
Deze pagina is tot stand gekomen in samenwerking met het CBS.

Grafiek: gebieden in Nederland naar aantal anno 2001

